

бефарқ қолмайди, ҳеч бўлмаганда ўз ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш учун ҳуқуқий фаоллигини намоён этиш орқали жамиятда рўй бераётган қонун бузилиши ҳоллари, турли кўнгилсизликлар, фуқаролар тинчлигини бузиш йўлидаги уринишларга бефарқ қолмайди.

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ- 4947-сон Фармони.
2. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. А.Мадвалиев таҳрири остида. 1-жилд. - Тошкент: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илмий нашриёти, 2006. - Б. 121.
3. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси – Т.: Ўзбекистон, 2012. - 29 модда.
4. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир. –Тошкент: Ўзбекистон, 2005. – Б. 52-53.
5. Коняевский В.А., Лопаткин С.В. Компьютерная преступность. Том 1. –М.:РФК – Имидж Лаб, 2006. – С. 12.
6. Кадыров М. Уголовное право Республики Узбекистан. – Ташкент: Адолат, 1997. - С. 220.
7. Каримов И.А. «Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятгни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир». 2005 йил 28 январь. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов асарлари тўплами 13–жилд. «Ўзбек ҳалқи ҳеч қачон, ҳеч кимга қарам бўлмайди», - Тошкент. Ўзбекистон. 2005. –Б. 194.

А.Раджапов

ТДЮУ Ўқув-услубий бошқарма бошлиғи ўринбосари

ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВИ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИ ОЧИҚЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ

Аннотация: ушбу мақолада давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиклигини таъминлаш тушунчаси ва унинг ўзга хос хусусиятлари ҳамда очиклики таъминлаш тартиби олимларнинг фикрлари асосида ёритилган бўлиб, унда ушбу органлар фаолияти очиклигини таъминлаш бўйича мустақил фикрлар, шунингдек давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиклигини таъминлашнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш юзасидан зарур таклиф ва тавсиялар илгари сурилган.

Калит сўзлар: давлат ҳокимияти ва бошқаруви органи, очиклики таъминлаш, ошкоралик ва шаффофлик, оммавий ахборот воситалари, ахборот, расмий веб-сайт, ахборот хизмати, ахборотни излаш, олиш ва тарқатиш эркинлиги, оммавий ахборот воситаларининг материаллари, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти тўғрисидаги ахборот, очик ҳайъат мажлислари, ахборот манбалари, ахборот олишга доир сўров.

Аннотация: в данной статье, на основе мнений ученых освещены понятие обеспечения открытости деятельности органов государственной власти и управления и его особенностей, даны собственные идеи касательно обеспечения открытости деятельности данных органов, а также выдвинуты предложения и рекомендации, необходимые для совершенствования организационно-правовых основ обеспечения открытости деятельности органов государственной власти и управления.

Ключевые слова: органы государственной власти и управления, обеспечение открытости, гласность и транспарентность, средства массовой информации, информация, официальный веб-сайт, информационная служба, свобода поиска, получения и распространения информации, материалы средств массовой информации, информация о деятельности органов государственной власти и управления, открытые коллегиальные заседания, источники информации, запрос на получение информации.

Annotation: in this article, the notion of provision the openness of the activities of public authorities and the peculiarities of its management is highlighted on the basis of the opinions of scientists, with their own ideas regarding the openness of the activities of these bodies, proposals and recommendations necessary for improving the organizational and legal bases for ensuring the openness of the activities of state bodies power and management are revealed.

Key words: state government and authoritative bodies, ensuring openness, publicity and transparency, mass media, information, official website, information service, freedom search, obtain and diffusion of information, materials of mass media, information on the state government and authoritative bodies, user information, open collegial meetings, information sources, request for information.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш, кенг жамоатчиликни сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислохотлар жараёни ҳақида тизимли хабардор қилиб бориш мамлакатимизни демократик янгилаш ва модернизациялаш, очиқ фуқаролик жамиятини барпо этишнинг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади. Бинобарин, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги ва ошқоралигига, ахборотнинг ўз вақтида тақдим этилиши ва ишончлилигига, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти билан боғлиқ бўлган ахборотни излаш, олиш ва тарқатиш эркинлигига эришиш мазкур органлар фаолиятига ҳолис баҳо беришга имконини беради.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш билан боғлиқ давлат сиёсати, аввало, Ўзбекистон Республикаси Конституциясида муносабатланган сўз эркинлиги ва фуқароларнинг ахборот олиш ҳуқуқи тамойилларининг тўлиқ ва изчил рўйбга чиқарилишини таъминлашга қаратилгандир. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 29-моддасига асосан ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги ҳуқуқига эга. Ҳар ким ўзи истаган ахборотни излаш, олиш ва уни тарқатиш ҳуқуқига эга, амалдаги конституциявий тузумга қарши қаратилган ахборот ва қонун билан белгиланган бошқа чеклашлар бундан мустаснодир [1, 76-бет].

Шу билан бирга, Асосий Қонунимизнинг 30-моддасига мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг барча давлат органлари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахслари фуқароларга уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига дахлдор бўлган ҳужжатлар, қарорлар ва бошқа материаллар билан танишиб чиқиш имкониятини яратиб бериши лозим. Шунингдек, Конституциямизнинг 2, 14-20, 22-27, 30 ва 33-моддаларида ҳам, гарчи уларнинг матнида “сўз эркинлиги”, “матбуот эркинлиги”, “фикр эркинлиги” каби тушунчалар қўлланилмаган бўлса-да, ушбу қоидалар инсон ва фуқароларнинг ана шу ҳуқуқ ҳамда эркинликларининг таъминланиши ва ҳимоя этилишига муайян даражада хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон Фармони билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси”да давлат ва жамият қурилиши тизимини такомиллаштиришнинг устувор йўналишларидан бири сифатида давлат бошқаруви тизимини ислоҳ қилишда давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларига оид ахборотни тақдим қилишнинг замонавий шакллари жорий этиш белгиланган.

Шунингдек, мазкур Фармон билан тасдиқланган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили”да амалга оширишга оид Давлат дастурининг 18-бандида давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолияти очиқлигини таъминлаш, инсон ҳуқуқ, эркинликлари ва қонуний манфаатлари, юридик шахсларга алоқадор ахборотни тақдим этишнинг замонавий шакллари амалга киритиш мақсадида “Давлат ҳокимияти органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида”ги Қонун нормаларини танқидий ўрганиш ва уларни амалга

ошириш механизмларини такомиллаштиришга қаратилган тақлифлар ишлаб чиқиш, шу жумладан расмий идоравий веб-сайтларга давлат хизматларини кўрсатиш, маъмурий тартиб-таомилларини қўллашга оид масалалар юзасидан барча қарор ва ҳужжатларни жойлаштириш, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг муҳим масалаларини муҳокама қилишда фуқаролик жамияти институтларини кенг жалб этиш билан боғлиқ тадбирларни амалга ошириш белгиланган.

Шу билан бирга, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги ва ошқоралигига эришиш, мазкур органлар томонидан қабул қилинаётган, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларига дахлдор бўлган қарорлар хусусида кенг жамоатчиликни хабардор қилиб борилишини таъминлаш демократик ҳуқуқий давлат шакллантиришнинг зарур шартларидан бири ҳисобланади. Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти И.А.Каримов таъкидлаганидек, “Биринчидан, халқимиз, Президент, Олий Мажлис, ҳукумат қандай фармон, қонун, қарор қабул қилаяпти, бундан тўла хабардор бўлиши керак. Иккинчидан, айниқса инсон ҳуқуқига дахлдор ҳужжатларни ҳар бир одам юрагидан ўтказиши, бу қонунлар унинг ҳаётига қандай таъсир қилишини англаб етмоғи лозим. Учинчидан, тайёрланаётган қонунлардан аҳоли ҳам хабардор бўлиши, яъни уларнинг қандай ишланаётгани жамият назоратида туриши зарур” [2, 28-бет].

Шу боис давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги ва шаффофлигига эришиш, давлат ҳокимияти органлари фаолияти ҳақида жамоатчиликнинг хабардор қилиб борилишини таъминлаш, аҳолининг, жамоат бирлашмаларининг давлат ҳокимияти органлари томонидан қабул қилинаётган қарорлар, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатлари билан боғлиқ қарорлар ҳақидаги ахборотлардан кенг хабардор бўлиб боришини таъминлаш муҳим аҳамиятга эгадир.

Қайд этиш лозимки, мамлакатимизда ОАВга берилаётган эътибор самараси ўлароқ уларнинг сони йил сайин ортиб бормоқда. Бугунги кунда уларнинг сони 1991 йилга нисбатан 3,5 баробар, жумладан, газеталар 2,5 марта, журналлар эса 3,5 карра кўпайди [3]. Буни янада аниқлаштирадиган бўлсак, оммавий ахборот воситаларининг сони 1994 йилда 475 тани, 2009 йилда 1110 тани [4], 2012 йилда 1250 тадан зиёд [5, 57-бет], 2014 йилда (1 январь ҳолатига кўра) 1372 тани [6], 2015 йилда (1 январь ҳолатига кўра) 1392 тани [7] 2016 йилда (1 июнь ҳолатига) 1461 тани (шундан: 686 та газета, 300 та журнал ва 96 та ТВ ва радиолар, 359 та веб-сайт бўлиб, Теле-радио каналларнинг 85 фоизи нодавлат оммавий ахборот воситаси), 2017 йилда (1 январь ҳолатига кўра) 1510 тани [8] ташкил этмоқда.

Очиқликни таъминлаш – ҳокимият органлари шахс ва жамият манфаатларига дахл қилувчи қарорлар қабул қилган тақдирда, маркур қарорларнинг салбий ёки ижобий жиҳатларини далиллар асосида тушунтириб бериши ҳамда унинг ҳар хил усул ва воситалар орқали ёритилишини ўз ичига олади [9].

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тушунчаси юзасидан илмий адабиётларда олимлар томонидан бир қатор фикр ва мулоҳазалар илгари сурилганлигини қайд этиш лозим. Хусусан, И.А.Хамедов “давлат бошқарувининг очиқлиги – манфаатдор шахсларнинг давлат тузилмалари

фаолиятига оид ахборотларни олишини таъминлашни ҳуқуқнинг, шунингдек, ҳуқуқий давлатнинг муҳим принципи сифатида ҳамда барча бошқарув ва маъмурий тизимга нисбатан конструктив талаб сифатида тушуниш лозим” деган фикрни илгари суради [10, 10-бет]. Шу билан бирга, Ш.Ғ.Асадовнинг фикрича, “давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги – бу давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолиятига оид ахборотларни қонун доирасида фуқаролар ва ўзини ўзи бошқариш органлари, фуқаролик жамиятининг бошқа тузилмалари (институтлари) томонидан олиш, тарқатиш ва фойдаланиш тизимининг мавжудлигидир” [11, 82-бет].

Бундан ташқари, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги хусусида чет эллик олимларнинг ҳам фикрлари ҳам эътиборга лойиқ эканлигини қайд этиш лозим. Хусусан, Канадалик олим Дон Тапскоттнинг таъкидлашича, давлат органлари фаолиятининг очиклиги – фуқароларга ва тадбиркорларга зарур ахборотни излаб топиш ва унга мувофиқ бирор масала юзасидан тўғри қарор қабул қилишларига ёрдам беради. Бу ўз навбатида давлат бошқаруви тизимида таҳлил ва жамоатчилик фикрини ўрганишга хизмат қилади. Кўпчилик давлат органлари фаолиятининг очиклигини ахборот эркинлиги билан боғлайди. Аслида бу ундан муҳимроқ ҳисобланган давлат бошқаруви архитектурасини тўғри бунёд этишни англатади [12]. Ж.Фокс эса шаффофлик ва ҳисобдорлик тушунчаларини бир-бирига чамбарчас боғлиқ ҳолда ўрганиб, шаффофлик ҳисобдорликни келтириб чиқаришини, ҳақиқат кўпинча адолатга етаклашини исботлашга интилади. Унинг таъбири билан айтганда, очиклик (шаффофлик) кучли институтларнинг ҳатти-ҳаракатларини жамоат назорати остида ҳисобдор бўлиши орқали мажбуран ўзгартиришга ваколат беради [13]. Шунингдек, А.Флорини шаффофлик, ошкораликни ҳеч нарса таъқиқланмаган, ҳукумат ҳужжатларининг барчаси уни текширишни истаган ҳар бир фуқаро учун очиклигини ҳамда йўғилишлар ҳам ҳамиша оммавий бўлишини таъкидлайди [14].

Рус олимларидан Ю.Нисневич “давлат бошқарувининг очиклиги ва шаффофлигига – бу қайта алоқа механизмнинг институционал асоси бўлиб, жамият ва ҳокимиятнинг доимий ўзаро алоқа ва муносабати ҳамда ҳокимиятнинг жамиятга ҳисобдорлигидир” [15, 177-бет] деб таъриф берса, Д.Гунин ҳар қандай манфаатдор субъектга фаолият (объект ва натижалар) ҳақида аниқ ва тўлиқ тушунчага эга бўлиш имконини берувчи хабардорлик жараёни деб таъкидлайди [16, 7-бет]. Профессор И.А.Бегинининг фикрича, ҳокимиятнинг очиклиги – кенг ижтимоий қамровдаги бошқарув қарорларини қабул қилиш билан боғлиқ бўлган ҳатрларни минималлаштириш; уни қабул қилишда эҳтимолий натижаларни етарли даражада аниқ прогноз қилиш имконияти; марказда ва жойларда кечаётган жараёнларни бир-бирига мослаштириш; марказий ҳокимиятнинг мақбул йўналишлари ҳақида маҳаллий ва минтақавий ҳокимиятга хабардор қилиш жараёнидир [17, 10-бет].

Бизнингча, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги – бу давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари томонидан ҳамманинг (аҳоли ва тадбиркорлик субъектлари, фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоат бирлашмалари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари) фойдаланиши учун

ўз фаолияти тўғрисида ишончли, аниқ ва тўғри ахборотларни излаш, ўз вақтида олиш ва тарқатишга имкон берувчи шарт-шароитларнинг яратилганлигидир.

Шунингдек, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклигини таъминлаш – жисмоний ва юридик шахсларнинг давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти тўғрисида ахборот олишга бўлган ҳуқуқ кафолатларини таъминлашга, ахборот излашни амалга ошираётган шахсларнинг давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти тўғрисидаги ахборотларни осон топиб олишига, шунингдек, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари ҳамда улар мансабдор шахсларининг қабул қилинаётган қарорлар учун жавобгарлигини оширишга хизмат қилади.

Юқорида қайд этилганлардан келиб чиққан ҳолда мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантириш жараёнида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклигини, ошкоралигини таъминлаш бўйича қуйидагиларга эътибор қаратиш лозим. Хусусан, “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш орқали мазкур Қонунда қўлланилган “давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари”, “давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти тўғрисида ахборот”, “давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг расмий веб-сайти”, “ахборот хизмати”, “ахборотдан фойдаланувчи”, “сўров” каби тушунчаларни алоҳида моддада ифодалаш мақсадга мувофиқдир.

Шунингдек, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиклигининг таъминланганлиги юзасидан ишончли маълумотларни тизимли тўплаш, шакллантириш ва эълон қилиб бориш учун шарт-шароитлар яратиш мақсадида “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти очиклигини баҳолаш ва мониторинг қилиш Методикаси”ни, “Ахборот хизмати офисини техник жиҳозлаш учун зарур техник воситалар, аксессуарлар ва дастурий таъминотлар рўйхати”ни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш, шунингдек ушбу соҳада мансабдор шахсларнинг масъулиятини янада ошириш ва жавобгарлиги белгилаш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклигини таъминлашда қонун ҳужжатлари талабларини бузиш” деб номланган 44¹-модда киритиш лозим.

Бундан ташқари, “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида”ги Қонуннинг 1-моддаси иккинчи қисмини қуйидаги тахрирдаги “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини таъминлаш” деган хатбоши билан тўлдириш, “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиклиги тўғрисида”ги Қонуннинг 7-моддасида кўрсатилган ахборотдан фойдаланувчи субъектлар доирасини кенгайтириш лозим. Хусусан, ушбу модданинг биринчи қисмидаги “Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг фаолияти тўғрисида ахборот излашни амалга ошираётган жисмоний ёки юридик шахс” деган сўзлардан кейин “шунингдек хорижий давлатларнинг жисмоний ва юридик шахслари, фуқаролиги бўлмаган шахслар” деган сўзлар билан тўлдириш мақсадга мувофиқ.

Хулоса сифатида айтиш мумкинки, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлашга қаратилган қонунчилигини таҳлил қилиш асосида фойдаланиш чеклаб қўйилган ахборотлар рўйхатини, мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги масаласини, ОАВ томонидан қайд этилган органлар фаолияти очиқлиги даражасини ёритиб бориш тартибини, статистик маълумотларни эълон қилиш ва ахборот олувчиларга етказилган зарар ўрнини қоплаш билан боғлиқ жиҳатларни миллий қонунчиликка жорий этиш лозим.

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2016. – Б.76.
2. Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида. Т.6. – Т.: Ўзбекистон, 1998, – Б.28–29.
3. Каримов И.А. Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига // Халқ сўзи. – 2009. 27 июнь.
4. Каримов И.А. Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига // Халқ сўзи. – 2012. 28 июнь.
5. Сайдалиев Қ. Эркин матбуот демократик жамият кўзгусидир // Ҳуқуқ ва бурч. – Тошкент, 2014. – №6. – Б.57.
6. Ўзбекистон Республикасида оммавий ахборот воситалари фаолияти, ривожланиши, эркинлиги кафолатлари тўғрисида таҳлилий маълумот. 2015 й. 1 январь // Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг веб-сайти – www.ari.uz.
7. Ўзбекистон Республикасида оммавий ахборот воситалари фаолияти, ривожланиши, эркинлиги кафолатлари тўғрисида таҳлилий маълумот. 2016 й. 1 июнь // Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг веб-сайти – www.ari.uz.
8. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлигининг веб-сайти – www.uza.uz.
9. Birkinshaw P. Freedom of information and openness: fundamental human rights? *Administrative Law Review*. Vol.58, No.1 (Winter 2006), P. 177-218. (www.jstor.org).
10. Хамедов И.А. Открытость государственного управления как принцип и механизм // *Жамият ва бошқарув*. – Тошкент, 2013. – №2. – Б.14.
11. Асадов Ш.Ф. Ўзбекистонда маҳаллий ҳокимиятнинг очиқлигини ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш истиқболлари // *Жамият ва бошқарув*. – Тошкент, 2013. – №1. – Б. 82–88.
12. Дон Тапскотт, ю.ф.д., давлат маслаҳатчиси (Канада) (www.ted.com).
13. J.Fox. The Uncertain Relationship between Transparency and Accountability. *Development in Practice*, Vol. 17, No. 4/5 (Aug., 2007). P. 663. // (www.jstor.org).
14. Ann M. Florini. Increasing transparency in government. *International Journal on World Peace*, Vol.19, No.3 (September 2002), p4. // (www.jstor.org).
15. Нисневич Ю.А. Государство XXI века: тенденции и проблемы развития: монография // – М.: КНОРУС, 2012. – С.177–178.
16. Гунин Д.И. Транспарентность и тайна информации: теоретико-правовой аспект // Автореф. Дис. на к.ю.н. – Екатеринбург, 2008. – С. 7.
17. Бегина И.А. Транспарентность власти в общественном мнении: региональный срез // *Известия Саратовского университета*. 2010.Т.10. Сер.Социология. Политология, вып. 2. – С. 10.

Э.Ж.Раҳматов,

ТДЮУ “Бизнес ҳуқуқи” кафедраси ўқитувчиси

МАЪМУРИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИ АМАЛГА ОШИРИШДА БОЖХОНА ОРГАНЛАРИ БОШҚАРУВИНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ

Аннотация: ушбу мақолада муаллиф томонидан Ўзбекистон Республикасида божхона сиёсатини амалга оширувчи органларнинг ҳуқуқий мақоми ва фаолиятини ёритиб берувчи назарий асосларни ривожлантириш, божхона органлари фаолиятига тааллуқли қонунчилик ҳамда мамлакатимизнинг иқтисодий хавфсизлигини таъминлашда божхона органларининг тутган ўрнини белгилаб берувчи нормалар таҳлил этилган.

Калит сўзлар: божхона, божхона сиёсати, божхона органлари, иқтисодий хавфсизлик, маъмурий процедура.

Аннотация: в данной статье автор проанализировал нормы, определяющие роль таможенных органов. Указаны теоретические основы правового статуса таможенных органов в Республике Узбекистан, а также законодательства, касающегося деятельности таможенных органов и экономической безопасности страны.

Ключевые слова: таможня, таможенная политика, таможенные органы, экономическая безопасность, административная процедура.

Annotation: in this article the author has analysed the norms defining a role of customs authorities. Theoretical bases of legal status of custom bodies in the Republic of Uzbekistan, and also the legislations concerning activity of custom bodies and economic security of the country are specified.

Key words: custom house, custom policy, custom bodies, economic security, administrative procedure.

Мамлакатимизнинг бозор муносабатларига ўтиши, ташқи савдо алоқаларининг ўсиб бориши, божхона чегаралари орқали йўловчилар ҳаракатланишининг ортиб бориши, миллий ва фуқароларнинг шахсий хавфсизлик масалаларининг йил сайин кучайиб бориши, умумэтироф этилган замонавий технологияларнинг жорий этилиши ва жаҳон мамлакатлари билан иқтисодий интеграциялашув жараёнининг ортиши давр тақозосига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси божхона тизимини замон талабларига мос равишда ислоҳ этишни талаб этмоқда. Шу ўринда Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти И.Каримов таъкидлаганидек, “Ташқи иқтисодий соҳа тармоқ мажмуини вужудга келтирмасдан, божхона хизмати ишини халқаро стандартлар ва талаблар даражасида йўлга қўймасдан туриб, халқаро алоқаларни ривожлантириш ва мустаҳкамлашни тасаввур қилиб бўлмайди [1].

Ҳар қандай давлатда демократик жараёнларнинг амалга оширилиши учун давлат ҳокимияти органлари жуда катта ўринга эга ва уларнинг бир бирини тийиб туриши ва ўзаро ҳамкорлиги демократик жараёнларни намоён қилишда муҳим ўрин тутди. Ўзбекистон Республикасида ҳам давлат ҳокимияти органларининг ўзаро ҳамкорлиги бир қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда мустаҳкамланган ва жуда кенг соҳаларни